

Ἀπόστολος Λ. Πιεροῦ

Περὶ τῆς Ἐντέχνου Ἑλληνικῆς Γλώσσης

1984 (Μάρτιος?)

Καὶ πάλιν γλωσσικὸν ἀψικόρως καθωνίζεται δυσπάλαμνον νεωστὶ θέμα φεῦ, τῆς βαρυδαίμονος Νέας Ἑλλάδος αἰσχιστον παρακολούθημα. Θύει γὰρ ἡ φυλὴ πολυχρόνιον ὑπερθέω Ἀνάγκη καὶ μεγασθενεῖ Ἀλάστορι λιτήν, τρόπῳ τοιῶδε. Τῶν ὄντων αἱ τελειώσεις κατὰ φύσιν ἴδιαι, καὶ αἱ πτώσεις οἰκεῖαι, τὴν ριζικὴν ταυτότητα διαφυλλάπτουσαι τοῦ οὐσιώδους αὐτῶν χαρακτῆρος ἐν διαστολῇ καὶ συστολῇ, ἐν ἐξάρσει καὶ συστοίχῳ ὑφέσει. Ἀλλὰ καθιζήσεις μονιμώτεραι καὶ διαρκέστεραι παρὰ φύσιν συνθηκαί, εἴπερ ποινῶν ἐξαιτήματα ἀνεξίλαστα καὶ Ἐριννύων ἀπαραίτητοι τιμωρίαι, σβεννύουν κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ τῆς θείας κοινωνίας, ἀφουσιῶσαι καὶ ἀποδυναμοῦσαι τὴν ὑπόστασιν, ὥστε ἐν τέλει ἄχρηστον χρῆμα τὸ ὄν, μὴ ὄν τῷ ὄντι, ἀπρόσωπος ἀδιαφορία ὄντοῦτος, καταταρταροῦται ἐν σιδηρεῖω Μυχῶ ἔνθα σκιῶδες καὶ ἄνουν περικυλίει ποικιλορhythμῶς διαττόμενον σκάζοντι βήματι χωλαίνοντος ποδὸς τὸν πέλωρον Μύλον τῆς ἀεργίας. Μὴ παρελθεῖν, κρεῖττονες, τὸ γένος ἡμῶν τὴν ἀνεπίστρεπτον νύσσαν τοιούτου ἐκφυλισμοῦ. Ὅτε καὶ ἐκ μελιχιωτέρου Ἰίδου, οὐκ ἄνευ ἑκατομβῶν αἵματος ἢ ποιά ἀνάνηψις.

Αἱ διοσημεῖαι ὅμως δυσοίωνοι συσσωρεύονται. Καὶ τῶν παθημάτων ἡ πολυσχιδῆς ἐπαναφορὰ παχυλῶς ἀμάθητον καταλείπει τὸν Νεοέλληνα τῆς ἡγεσιομορίας. Οὐδὲ δεδοκιμασμένα ἀδιέξοδα ἀναχαιτίζουν τὴν ταλαίπωρον προσήλωσίν του ἐπὶ κούφοις διλήμμασιν, ἀλλ' ἴσταται δεινὰ ἀσχαλόων ἐν ἀνυποστάτοις τριόδοις, ἀνοδίας περιαρθρῶν, κραιπνὰ σχεδιάζων κούφα βουλεύματα, μείζω ἀδολεσχῶν καὶ κενεμβατῶν, τὰ πάντα μεταγιγνώσκων, ἐπ' ἄλλοις καινοφανέσι ἀβάτοις βαίνειν ἐπιχειρούμενος, ἄρδην ὀσονούπω ἀναστελλόμενος τὴν πορείαν, καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δι' ὅλου ἀπορῶν. Ἀμενηνὸν

κάρηνον εἶ γε ἐξελάμβανες αὐτόν, οὐκ ἂν πλεῖστον ἔσφαλλες. Οὕτω φασματώδης καὶ δυσπράγμων ἡ ὑπαρξίς του.

*

Βέλτιστον δείγμα κακίστης ἀλιτηριώδους φρενοβλαβείας τὸ γλωσσικὸν καταδυναστεύει ἐκόντα τὸν Νεοελληνισμόν ἤδη πρὸ πολλοῦ καὶ ἀπὸ τῶν παραμονῶν τῆς ἐπαναστάσεως, ἐκμυζῶν ἕκτοτε τὴν οὐκ ἀφνεὴν ἱκμάδα τοῦ ἐν ἐσχάτοις παραπαίοντος ἔθνους βδελλικῇ τῇ ἀκορίᾳ, ὥστε ἀλάλητον τὰ πλεῖστα εἰσέτι διατελεῖν ἐνθαδὶ λόγον περιωπῆς πεζὸν ἢ ποιητικόν.

Τηρήσωμεν ὅμως καὶ νῦν τὴν πρέπουσαν τάξιν τῷ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι.

Ἡ πνοή καὶ τὸ κάλλος τῆς φύσεως καθόλου καὶ ἡ ἀποκαλυπτικὴ τελειότης σποράδην μερῶν ἢ προϊόντων της, ἡ τε τῶν δυνάμεων, στοιχείων καὶ συνθέσεων ἐν αὐτῇ συνεχῆς πλοκὴ καὶ συνέργεια, πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ὄντως Κόσμου τούτου ἐν γένει καὶ ἐπὶ μέλους, ἡ τε ἔνθεσμος ἀπαραβίαστος ἰσχὺς τῆς δημιουργίας καὶ ἡ ἀπαρασάλευτος τάξις τῆς παραγωγῆς, ζῶσαν μὲν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς καὶ λατρευτὴν ἀναδεικνύει, τελικὴν δὲ τὴν δραστηριότητά της ἀνυμνεῖ, τελείας δὲ καὶ ἀρχετύπους τὰς κινητηρίους ἀρχάς της προὑποθέτει, ἐκεῖνο μὲν ὅτι κάλλους ὀρέγεται καὶ κάλλος, ὅσον ἔνεστι, ἐμποιεῖ, τοῦτο δὲ ὅτι μιὰ ἐν παντὶ γένει ἡ ἐπιτυχία, ἡ δ' ἀπότευξις σκοποῦ ἀναρίθμητος.

Φυσικώτατος τῶν θνητῶν ὁ Ἕλλην, ἐντονώτατα ἐβίωσε τὴν ἀπαράμιλλον ἱεραρχικὴν συνδιάταξιν καὶ συνοχὴν θείου, κόσμου καὶ ἀνθρώπου, καὶ τὴν ἐν ἀρχετύποις ἱεράρχησιν τῶν πάσῃ τῇ συναρμογῇ κοινῶν ὑπεροχῶν κριτήριον καὶ ἀρχὴν ἐπέθεσε ἑαυτῷ, σκέψεώς τε καὶ πράξεως καὶ δημιουργίας, τὴν φύσιν ἀφειδῶς μιμούμενος ἀφθόνως ἐπικροτοῦσαν. Συνεκινήθη λοιπὸν πληρέστερον παντὸς ἄλλου καὶ συνέδρασεν ἀποτελεσματικώτερον μετ' ἐκείνης.

Ὡς δὲ αὕτη τὸ κεφαλικὸν πάσης ἐξόχου τελειότητος κάλλος σκοποῦσα, καὶ δι' αὐτοῦ ὑφαίνουσα πᾶν κατὰ περίστασιν ἐπὶ μέρος σχῆμα, τοῦτο μὲν ζωῆς πεμπτουσίας πληροῖ, καὶ ὅσον ἔνεστι ἀξίας βρίθον ἀποφαίνει, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ ὑπερβατικὴν τινα, ἀνάλογον τῆς τελεσιουργοῦ ἐπιτεύξεως, καταλιμπάνει ἐν τῷ ἀποτελουμένῳ δεῖξιν τῆς προτύπου ὑπεροχῆς, κρύφιον ὁμοῦ καὶ φανεράν διασημαίνουσα τὴν συμπαντικὴν ἀρμονίαν· οὕτω καὶ ἡμεῖς, τοῖς θείοις ἴχνεσιν κατακολουθοῦντες καὶ τῆς κοσμικῆς κλειδουχίας ἐφιέμενοι, ἀρχετυπικὸν ἐν λεπτομερῇ μερικότῃ ἀπεργαζόμεθα τὸ ἔργον ἡμῶν, οἷον τὰ μυστήρια παντελῶς συμβολίζοντα τὰ ἄρρητα εὐσεβῶς λέγοντες καὶ ἐμφρόνως σιωπῶντες. Τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐν τέχναις καὶ λόγοις μνημειακὸν μετὰ ζωῆς· τῆς παμφόρου φύσεως αὐτῆς οὔσης πεπηγυίας ἐν ἀρχετύποις· καὶ σοφὸν πάθος· ὅτι καὶ ἐκείνη οὐδὲν μάτην ποιεῖ ἀπροβουλεύτως περ τεκταίνουσα.

Τὸ σοφὸν δὲ καὶ μνημειακὸν ἐν λόγοις τὸ λόγιον ἐστὶ, οὐδὲν ὄν ἢ μίμησις φύσεως ἐν τῇ οἰκείᾳ ὕλῃ. Τούτων ἔνεκα καὶ τὸ τεχνῆεν καθόλου καταστράπτει φυσικότερον τοῦ δὴ καλουμένου «λαϊκοῦ». Οὐδ' ἐστὶ ἡ σοφὴ τέχνη αὕτη ἕτερον τι ἢ ἔνθεος ἐπάνθησις πρωτογόνου θρησκευτικότητος ρυθμικῶς ἐπαρωμένης τὸ θεῖον μαγικαῖς ἐπικλήσεσι καὶ ἐπωδαῖς, ἄσμασι τε μουσικῇ καὶ ὀρχείαις τιμῶσα καὶ ἰλασκομένη αὐτό, καὶ παντὶ τῷ τρόπῳ συμβολικῶς λατρεύουσα. Εἶπερ καὶ ἡ θρησκεία ἐνεργὸς αἴσθησις τὸ κεφάλαιον ἐστὶ τοῦ τῆς φύσεως κρυφίου ἐν φανεροῖς.

Λέγων ὁ λόγος τὸ ὄν τό τε φαινόμενον αὐτοῦ περιλαμβάνει, καὶ τὴν ἀρχετυπικὴν τελειότητα ἐκφράζει, ἐπέκεινα μὲν κατὰ περιωπὴν ἀξίας κειμένην τοῦ φαινομένου, ἐν αὐτῷ δὲ πάλιν ριζηδὸν ὑφισταμένην τῇ δυναμουργῷ ἐν τῷ εἶναι ἐπεριδώσει, ὅτι οὐδὲ ἦν τὸ παράπαν τοῦτο ἄνευ ἐκείνου φαινόμενον ὄντως ὄντος, ἀλλ' ὅλως μηδέν. Οὐδ' ἐστὶ νοητὸν τὸ προβαλλόμενον ἄνευ τοῦ προβάλλοντος· ὅ τε γὰρ τῆς ἀρχῆς χαρακτήρ ἐξηγεῖ τὸ παραγόμενον, ἢ δὲ καὶ αὐτὴ ὡς δ' αὐτῶς ἢ τοῦ δευτέρου ἀτέλεια ἀνεπίγνωστος συγχυθήσεται εἰ μὴ τῷ μέτρῳ τοῦ προτύπου διευθυνομένη.

Τὴν ὄντολογικὴν διάστασιν ἐν συμπτώσει τοῦ πράγματος, τὴν ἀσύγχυτον δῆλον ὅτι ταυτότητα ἰδέας καὶ αἰσθητοῦ, ἢ τέχνη ἀναλόγως κατορθοῖ κατὰ λόγον, τὰ γε μέσα τῆς ἀποστάσεως παρέχουσα, τὴν τε μέθοδον διεξοδεύουσα τῆς διὰ κυρίων χαρακτήρων τοὺς ἄρμους τοῦ ὄντος ἐκ τῆς φύσεως ἐναπομασσόντων ἐκφραστικῆς προσβάσεως ἐπὶ τὴν πληθώραν τοῦ φαινομένου. Τοιοῦτον τὸ ἔργον τῆς λογιότητος, ὑπὸ μόνου βλακώδους ἐμπειριοραλισμοῦ παραγνωριζόμενον, ἀνούσια φαινόμενα μηχανικῶς φωτογραφίζοντος, ἀρχὴν καὶ ἀρχόμενον ἐξισοῦντος καὶ τὴν θεῖαν τάξιν φυσικαῖς ἀξίαις περιφρουρουμένην ἀθετοῦντος.

Νέφη δ' ὅμως βορεογενῶν τερατογενέσεων σκοτοδιनिῶντα συσκοτίζουν τὴν προφανῆ λάμπιν τῆς ἀληθείας. Ψυχὴ γὰρ εὐνουχισθεῖσα τῶν φυσικῶν δυνάμεων καὶ ἀπορφανισθεῖσα τῶν κοσμικῶν ἐπιτροπειῶν περιχαρακοῦται εἰς στεῖρον «Ὑποκείμενον», τὴν φαντασιώδη, νοσηρὰν ἀποκοπὴν ἐκ τῆς τῶν ὄλων συλλήψεως ἐκφληναφοῦσα ὡς ἐλεύθερον αὐτοπροσδιορισμὸν καὶ ἱεροσύλως εἰς θεῖαν συγγένειαν ἀνάπτουσα, πνευματικότητα ἀνυμνοῦσα τὴν ἀριζίαν καὶ ζωὴν ἀποκαλοῦσα τὴν ἄνορχιν ταραχὴν τῆς διαφθορᾶς της, νεκροῦ (τῆς θεοβλαβείας!) ἀποκηρυττομένου παντὸς τοῦ τούτων ἀλλοτρίου.

Τοιαύτη δ' οὔσα ἀνεξιλάστως κυλινδεῖται μεταξὺ αὐθαιρέτου, αὐτοβούλου τάξεως τυχαιωδῶς μεμηχανημέμης καὶ ἀνάρχου, πυρετώδους ἐκρήξεως, τὸ μὲν καταβιβρωσκομένη εἰς παιδαριώδεις λογικὰς καὶ φιλοζόφους διαφωτισμούς τοῦ αὐτεπιλυγαζομένου σκότους της καὶ μαθηματικὰς, ποσοτικὰς ἀποκλειστικῶς, φυσικὰς ἀ-τελεῖς καὶ ἀ-νοήτους, καὶ μηχανευρέσεις ἀπλοϊκὰς ταυτεπαναλειπτικῆς μόνον πολυπλοκότητος (τεχνολογίαν οἱ μωροί, βλασφημοῦντες τὸ θεῖον τῆς τέχνης ὄνομα, καλοῦσιν τὸ ἄχαρι παίγνιον, καὶ

ἐπαίρονται ἐπ' αὐτῶ ὕβριν ταλαίπωρον), θέσεις δὲ καὶ ἀλλαγὰς θρησκευτῶν καὶ θεσμῶν καὶ νόμων πεφροντισμένως ἀκκιζομένη – ἅπερ σύμπαντα, κατὰ τοὺς οἰκείους νόμους τῆς δραστηκῆς καὶ ἰσαντιδραστικῆς πιέσεως, ἐξαναλώνουν ἐκείνην ἐξ ἀντιθέτου εἰς ἀσκόπους καταδαπανήσεις τῆς ἀσφυκτιώσεως ὑπολειπομένης φυσικότητος· ὅτε καὶ κραιπαλώσα εἰς φρενιτιώδεις ρωμαντισμούς, ἀπεντείνεται διὰ τοιαύτης ἀσφαλιστικῆς βαλβίδος (μηχανὴ μηχανὴν μιμουμένη), τοῦ ἐπακολουθοῦντος τὸ ἀνίερρον ὄργιον πτωτικοῦ χάους ἐκ νέου τὴν συμβατικὴν τάξιν ἐκκαλοῦντος. Αὕτη ἡ φρικαλέα περίοδος τοῦ Ὑποκειμένου ἐν μή-᾽οντι.

Τοιοῦτος ψυχισμὸς διάστροφος μὲν καὶ παρὰ φύσιν ἐγγίγνεται ὅπου κατὰ τὸ περιβάλλον μὲν φύσις μητρυιά, κοινωνικῶς δὲ ἀτομισμὸς ἀδιάκριτος ὁμοειδῶν μονάδων συνεγελαζομένων, τύπος δὲ βίου ἀρχῆθεν ἄρπαξ, φυλῆς δὲ ιδιότης τὸ πεπηγὸς καὶ ἀκοινώνητον τοῖς τῆς ζωῆς χυμοῖς. Δι' ἐπηρείας δὲ καὶ παρὰ λόγον ἀλλαχοῦ καὶ δὴ (θεοί, τῆς ἀστροβλησίας!) ἐν Ἑλλάδι, ἔνθα περιβάλουσα φύσις πάγκαλλος καὶ ἔνθεος ἀληθῶς, ἀνθρώπων δὲ κοινωνία (ὅτε ὑγιαίνει ἢ κατάστασις) τὴν ἱεράρχησιν κατὰ φυσικὰς ἀξίας ἐν ἀγῶνι ἀριστείας γνησίως θηρευομένας ἀκραδάντως τηροῦσαι δι' αὐθορμήτου προσαρμογῆς, γεωργικὰ δέ, τεχνικὰ, δημιουργικὰ καὶ ἐπὶ πᾶσι ἀριστοκρατικὰ ἦθη βασιλεύουν, ἢ δὲ φυλῆ, τῇ φύσει πληρεστέρας ὁμολογοῦσα, κινητικωτάτη μὲν τῇ ἐνεργείᾳ ἰδρύεται, στατικωτάτη δὲ τῇ ἐπὶ τὰ αὐτὰ καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἀξιόλογα ἐμμονῇ δυναμερῶς ἐνεργεῖ, τοῦ τέλους ἐσαεὶ ἐφιεμένη, καὶ δρωσα, ὡς ἐκείνη, αἰδίως δι' ἀναλλοιώτου ὀργανικῆς νομοτελείας σκοπῶν καὶ ἀξιῶν.

Ἄλλ' ἔδει γὰρ ἔδει, κρίμασιν ἐξιχνιαστοῖς, καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐπιλυγασθῆναι τοὺς ἐφιάλτας ψυχῶν ἐγκλωβίστων, ταραττομένων δαιδαλέοις παρεικάσμασιν δειματογενῶν λαβυρίθων. Παρεισέφρυσαν λοιπὸν ἀνυπόστατοι ἀντιθέσεις, καὶ λογισμὸς ἀφιλοσόφου ἀριθμητικῆς, ἀποτμηθείσης τῆς σκέψεως καὶ τῶν ἄλλων παραγόντων μονομερῶς ἐκ τῆς καθολικῆς συλλειτουργίας βιωμάτων καὶ ἐπιθυμιῶν, θρησκείας καὶ τεχνῶν, στοχασμοῦ καὶ πράξεων, ἔθων καὶ ἠθῶν,

νόμων καὶ θεσμῶν, βίου καὶ πολιτισμοῦ - πολυχασμὸς παρακολουθῶν τὸν ἀρχέκακον διχασμὸν τῆς ἐγχειδοῦς ψυχῆς τοῦ Ὑποκειμένου ἀποστρεφομένης τὴν φύσιν ἐν τῷ ὄντι καὶ τὸν κόσμον τοῦ ὄντος. Οὕτω πράγματα μὲν καὶ νόησις καὶ λέξις ἀντεπαρατάχθησαν πάντῃ ἀλλότρια, καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἀνούσια ἐξεφαινομενίσθησαν, ἡ δὲ δευτέρα ἐτράφη πάντῃ ἀφύλακτος ἀπὸ ψεύδους, τῶν προστατευτικῶν συνδέσμων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐκμοχλισθέντων, μακρόθεν δὲ οὕτως εἰπεῖν, παριστῶσα δι' ἰδίων μέσων τὸ ὄν· αὐτὸς δὲ ὁ λόγος, χαμαιλέοντος δίκην, ἐπεφορτίσθη πᾶσαν σκέψιν ἐκφράσαι, οὐδέτερος - ὑπὲρ ὄν καὶ μὴ ὄν, ἀδιάφορος τοῖς λογισμοῖς τῶν νοερῶν ἐπιβολῶν, ἄλλον καὶ ἄλλον, ἄσχετον, τὸν χαρακτῆρα ἐξειδιάζον ἀληθείας καὶ ὕφους, καὶ αὐτοὺς διεφθαρμένους.

.....

Ἄλλ' οὐχ οὕτως τὰ τῆς θαυμαστῆς ἀλληλουχίας τῆ φύσει. Εἴ γε Νοῦς μὲν τελεώτερος ὁ βυθιαίτερον καθιζάνων ἐν αὐτῷ τῷ πυρῆνι τοῦ ὄντος, καί, συνεκτεινόμενος ριζῆθεν πάσῃ τῇ δομικῇ πολυσχιδίᾳ, ἀμωσγέπως ἔνδοθεν περιπτυσσόμενος τὴν λεπτομερεστάτην ὑφὴν τοῦ πράγματος, τὴν τάξιν αὐτὴν τοῦ ὄντος, ἀκραιφνεστέραν τὴν ἐκείνου ιδιότητα, πάντῃ ἀχαράκτηρος αὐτός, ἀναμάσσηται. Λέξις δὲ κατάλληλος, καὶ ὀνομάτων σύνθεσις πρέπουσα λόγον ἀπαρτίζει μεθ' ὕφους τὰ ὄντα σημαίνοντα ἢ μᾶλλον ἐρμηνεύοντα, οἷονεὶ τὴν γλῶσσαν τῶν πραγμάτων εἰς ἀνθρωπεῖαν λαλίαν μεταφράζοντα, καὶ οὐκ ἔσσονται ποτε πλείονες λόγοι ταυτὸν εὖ λέγοντες. Τὰ δ' ἔξω τοιούτων ὄρων, ἀναίσθητος ὑποκειμενισμὸς καὶ μηχανουργοὶ λογοκραταί, ἄνδρες δὲ φαντασιωδῶς μὲν σκέψασθαι, ἀδολεσχῶς δ' εἰπεῖν τὰ νοηθέντα, καὶ ψυχὴ βιαζομένη παραστῆσαι ἀδιάρθρωτον νόημα μόνον οὐ παντάπασιν ἀγνώστοις ὀργάνοις, τὴν αὐτοδύναμον φυσικὴν οὐσιοφόρον σημαντικότητα τοῦ λόγου ἐξουθενούσα εἰς ἀσθμαίνουσαν ἀτμώδη ἐκφραστικότητα συναισθήσεων. Διόπερ καὶ ἐν μοίρᾳ ἀνακλαστικῆς τινος ἀποκρίσεως ὑπ' ἐρεθισμὸν ἢ ἔργον λογικῆς

ψυχῆς τεθήσονται ρήσεις τοιαῦται, καὶ πᾶς ἄτεχνος λόγος κραυγὴ τις λογισθήσεται.

Οὐκ οὖν ἐλάλησεν σχεδὸν ἡ φυλὴ πρῶτον, εἶτα δὲ τεχνηέντως ἐφράσθη, ἀλλ' ὅσωνούπω συνέλαβε, θεία χάριτι, πόθον ρήσεως σπουδαίας καὶ ἀειζώου, καὶ εὐθύς συνεστήσατο τέχνην χειρισμοῦ τῆς προκειμένης ὕλης εἰς δημιουργίαν μορφῆς τὴν τοῦ ὄντος λέγουσαν, ἀτελῆ γοῦν τὸ κατ' ἀρχάς, ἀλλ' οὐδὲν ἔλλαττον βεβαίαν τῇ μεθόδῳ καὶ ἀσφαλῆ τοῦ τέλους, οἷα τὴν φύσιν πιστῶς ἀκολουθοῦσα. Ἀνεφύη δὲ οὕτως ἡ ποίησις, κἂν δι' αὐτῆς μόνον τῆς ἐν μέτρῳ δέσεως ἤδη ἐξ ἀρχῆς σαφῆ τὸν χαρακτήρα μαρτυροῦσα, ἀφορμὴν παρέχοντι ζωτέρας κατὰ πλάτος ὁμοῦ καὶ οὐσιωδεστέρας κατὰ βάθος ἐρμηνείας, ρυθμὸν ἐναρμόνιον συσφίγγοντι – τούτου δὲ τοῦ ἐν πάσει κινήσει τὴν δραστήριον ἔλασιν συνιστῶντος συμμετρῶν ρυθμοῦ ἀμφοτέρω, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀελλωδῶς κυμαίνοντος καὶ ἐκ πρώτων ἀρχῶν ἐκπορευομένου, τὸ καθ' ὅλου ἰσχυρὸν τῆς Ἀρμονίας διεξοδεύοντος. Σὺν χρόνῳ ἐπεξευρέθη ρυθμῶ καὶ μέτρῳ ἐκλογή καὶ σύνθεσις ὀνομάτων, συγκρούσεις τε καὶ εὐφωνίαι φθόγγων, σημασιῶν κυρίων καὶ τροπικῶν χρήσεις, γλῶσσαι τε καὶ σχήματα καὶ σύμπας ὁ κόσμος τῆς λέξεως – ἐνούσιος διακόσμησις τὴν φυσικὴν τάξιν μιμούμενος ἐν ἀπειρίᾳ τὸ πέρασ παραφυλλάττουσαν – ἐπὶ πᾶσιν δὲ εἶδη ποιητικά, ἰδέαι τε καὶ γένη ὕφους, καὶ ὁ ἐξ ὅλων συναπεργαζόμενος ἴδιος χαρακτήρ συγκεκριμένου ἔργου.

Τέχνη αὕτη ἐπὶ φύσεως ἐν ἐκάστοις βασανιζομένη καὶ σοφία τὸ ἅπαν προκρινόμενη, αὐθορμήτως κατὰ μέρος θεία ἐπίπνοια ἐξευρισκομένη, ἐν ἔργῳ δὲ πληρεστέρα ὕστερον ἐπιδεικνυομένη, τέλος δὲ καὶ ἀφρονεστέρας ἴσως, ἐπιμονεστέρας ἢ εὐτυχεστέρας τεχνολογουμένη.

Ἄλλ' ἔδει ἐν καιρῷ καὶ ἐφάμιλλον πεζὸν συστηθῆναι λόγον, τὸ μὲν ἄγαν συνεστηκὸς τῆς ποιήσεως ἠρέμα λύνοντος, τῇ δὲ ἐφημέρῳ διαλέξει κατασκευὴν περιωπῆς περιτιθέντος, κόσμου ταυτοῦ ἐν κοινῷ ἀμφοτέροις προκειμένου εἶ καὶ ἄλλως μεταχειριζομένου. Ἴδιον γὰρ ἐκείνης μὲν ἐνασχόλημα τὸ θειότερον τῆς φύσεως, ὁ δὲ λόγιος πεζὸς περὶ τὴν πραγματειώδη ἀλήθειαν ὄντος καὶ

φαινομένου οικειοδέστερος, τοῦ δὴ χύδην ἐκφορουμένου καὶ δημῶδους τὰ ἐκάστοτε προσκόπτοντα τῶν γιγνομένων ἐπικαίρως διαμοιβομένου.

Καὶ Ἰὰς μὲν τὸ πρῶτον ἠδύτης, ἀφελῆ χάριτι τὸν ἄρτι ἐντέχνως συνιστάμενον λόγον κατασαφηνίζουσα καὶ ὑπογλυκαίνουσα, ἀπὸ φιλοσοφικῆς καὶ λογογραφικῆς ἀφετηρίας ἐναρξαμένη ἐκορυφώθη ἐν Ἡροδοτείῳ τερωπῶν. Ἀντίτονος δὲ Σικελὴ περιτεχνήσει κομψότης, πληρέστερον τὸν ρητορικὸν ὄπλισμόν ναρκισσευομένη, λαῦρον ἐξῆρεν ἠἴθεον φρόνημα, τὴν φιλόκαλλον Ἑλλάδα μονοουῶχι μαγικαῖς ἀρκύσιν καὶ ἴυξιν σαγηνεύσασα καὶ Ὀρφικῶς συνεφελξαμένη. Οὐκ ἐβράδυνε ἐπ’ αὐτῆς ἡ Ἀττικὴ μέλισσα ἐνσπερματῶσαι μὲν τὰς πολυηράτους καταβολάς, κυῆσαι δὲ τρίτον εἶδος λόγων καὶ κλασσικὸν ἐναρμονίῳις κρατῆρσιν συγκεραννύουσα τὰς ἀντιπάλους χύσεις, φῦσαί τε τοῦτο εὖ βεβηκὸς καὶ ὑψαύχενον, θρέψαι δὲ διὰ πνοῆς μεταιώρου καὶ πνεύματι πετρῶσαι, ἐμμέτρῳ τε νόμῳ παιδεῦσαι ἦθος μὲν δὴ γενναῖον ἐπερρῶνόντι καὶ σπαργῶν δίδοντι, φύσημα δὲ ἀτερπὲς σωφρόνως κολούοντι καὶ μετεκπνευματοῦντι.

Τὸ γὰρ κοινὸν καὶ ἐλεύθερον τοῦ ἄστεως, δραστικὸν ὄν, τετάρτην αὐτὴν μετουσιωτικὴν ἀνάκρασιν ἐτεκτήνατο ἀντιρρόπων ἐπιρροῶν, ἐπεὶ καὶ ἀμφοτέρων τῆς τε Νησιωτικῆς γελαέσεως ἀνέσεως καὶ τῆς Πελοποννησιακῆς ἀκριβοῦς βαρύτητος ἐν ἀγαλματοποιίᾳ ἐμεσολάβησεν σφριγώδη μεγαλοπλασία, καὶ ρυθμοὺς Δωρείους καὶ Ἴωνας ἐναρμονίως συνέπηξεν, τὴν τε Μικρασιατικὴν φαινομενολογικὴν φυσιογνωσίαν συνδυάσαν συνεκέρρασεν τῇ Ἰταλιωτικῇ ὑπερβατοθηρικῇ ὄντολογία ἐπὶ συνθέσεις Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους. Ἡ μὴ ἄρα γε καὶ αὐτὸ τὸ δραματικὸν οὐκ ἔστι συγχώνευμά τι τοῦ διηγηματικοῦ ἔπους μετὰ τοῦ λυρικοῦ μέλους, ἐξ ἠρωϊκοῦ ὕψους καὶ ψυχικοῦ τόνου ἀνακερανύοντος τὸ δρώμενον πάθος;

Οὕτως ἐκ γ’ εἰρομένης ἀπλότητος λέξις Ἀττικὴ μείζων, περιοδικὴ καὶ κατεστραμμένη, ἐξηρτύθη, ἐνιαῖον μὲν τὸν ὀλοσχερῆ χαρακτήρα ἀπαραλλάκτως διαφαίνουσα, ποικίλη δ’ ὅμως, οἷονεὶ πολὺαστρος, ὑφαινομένη, μέτροις δὴ καὶ

ἀρεχετύποις ὀριζομένη, ἀπὸ Θουκυδίδου εἰς Ξενοφῶντα καὶ αὖθις εἰς Πλάτωνα ἐξειδιαζομένη, Ἰσοκράτην τε καὶ Λυσίαν ἐγκαυχωμένη, καὶ γε Δημοσθένην καὶ Αἰσχίνην ἐπικομπάζουσα.

Οὐδ' ἔστι ἐν ἀκραιφνῇ Ἀτθίδι ἡ ρύμη τῶν λόγων· ἀλλ' ἅπαξ ἐξορμήσασα ἐπὶ τεχνουργίαν φράσεως, τὰ χύδην ἐκφορούμενα βασανίζουσα λίθῳ ἀϊδιότητος, καὶ ζωρότερον ἀνασπασαμένη πνεῦμα καλλιπερίας (οὐ γὰρ εὐχερὲς τῷ θεολήπτῳ μετρίως ἐνεγκεῖν τὸ εὖ), θρασύτερον γε, ἵνα πως εἶπω, μετέσχεν τοῦ καλοῦ, τὰ τῶν Μουσῶν νηφάλια νάματα νέκταρι θείῳ φαρμακεύουσα. Καὶ πρῶτον μὲν μετὰ τὰ πρῶτα, διὰ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ποικιλώτερον περιβάλλετο ἄνθινον χιτῶνα, οἷον Λυδικὸν ἢ Θράκα Ἀττικὴ αὐτῆ, ὑπὲρ τὸ ἴσον τοῦ Ἰσοκράτους ἀνεκλάλητον γλαφυρίαν ἀνατήκουσα· προϊόντος δέ, καὶ τελέως ἐκστάς ἀνεφοίβασεν ὁ λόγος ἐν Ἀνατολίᾳ, βακχικὸν ἄσας μαινόλαν διθύραμβον, κατακορέσιν αὐτὸν ρυθμοῖς πλουτήσας καὶ περιπτοῖς λαμπρύνας κοσμήμασι, πάμφορος φύσις ὀργῶν εἶναι μᾶλλον ἢ ἐν ἐρμηνείᾳ φαίνεσθαι.

Τοῦ γοῦν Ἀσιανοῦ τούτου ἐνθεασμοῦ, τὰς μὲν προκαταβολὰς σεμνολογεῖν χρῆ, σοφιστικὰς περιέργους σπουδὰς δὴ λέγω, καὶ Θουκυδίδειον κόμπον, Πλάτωνός τε στόμφον ποιητικὸν καὶ πρεσβυτικὸν ὄγκον, τὴν δὲ ἕξαρσιν, εἶπερ γε θεοφορίας εἶναι ἀναγκοφωνίαν συνεξαίρομένην μείζονι πράγμασι καὶ οὐ νόσου πυρετικὸν παραλήρημα, σέβειν ἄξιον, τὴν δὲ πολισχιδῆ κακοζηλίαν ἀποστυγνάζειν καὶ διαπτύειν ἀσφαλές. Οἷα ἢ διαβόητος περὶ τὸν Ἥγησιαν (Χαρίσιος δὲ κατῆρξεν τὸ εἰκός) μικρολογία, κομματικοὶ ρυθμοὶ - - θραύεται γὰρ ἡ περίοδος, τέμνονται δὲ τὰ κῶλα - ἀχάριτα δὲ τὰ σχήματα, ἀνηγεμόνευτος καὶ ὁ λόγος· κεκλασμένον τὸ ὕφος καθόλου· καὶ ὁ βούλεται εἶναι, λεπτὸν, καίριον καὶ δεινόν, οὐκ ἔστι· ὁ δὲ οὐ βούλεται ἐστί, γλισχρόν, ἄτοπον καὶ φορτικόν. Καὶ δὴ ἐξ ἀντιθέτου τίς τῶν καὶ ἀκροθιγῶς πεπαιδευμένων ἀνέξεται χαῦνόν τινα εὐγλωπτίαν χύδην ἐκφερομένην ἀφιλοσόφοισι ροαῖς, ἀκολάστῳ γλωσσαλγία μᾶλλον ἐξεικαστέαν ἐμούση βάνουσον κακοτεχνίαν, ἢ ἐνθουν ρητορείαν ὑποδειγματιζομένην, ρέουσιν ὑπερτέχνῳ νόμῳ;

Ἄλλ' οὐδαμοῦ οὐδαμῶς οὐδεὶς ἐχέφρων καταγνώσεται ἀπλῶς τινὸς ἐκ τῶν οἰκείων ἐκείνου ὑποβάσεων, γινώσκων ὅτι τῶν κρειπτόνων ἀεὶ μείζονες αἱ ἀποπτώσεις.

Ἡ γοῦν Ἀσιανὴ φράσις, τυραννίσασα κατὰ τοὺς ἀπ' Ἀλεξάνδρου χρόνους οἰονεὶ ἔφιππον ἀνεδείξατο λόγον, τοῦ ὄντως πεζοῦ, εἰ καὶ τεχνηέντος, καταφρονήσασα, σπαργῶσα δὲ τελεώτερον τὴν ποιητικὴν ἀρματηλατικὴν πομπείαν μιμήσασθαι. Ἡ δὲ ἱστορικὴ, φιλόσοφος τε καὶ φιλόλογος ἐρμηνεία κοινότερον ἐπορεύθη, ἐντέχνως γέ μιν, οἷα ὀραῖται ἢ Πολυβίου ἀκαλλώπιστος πραγματειώδης σπουδὴ, λογία μὲν καὶ αὕτη ὡς πρὸς τὸ δημῶδες ἐξεργαζομένη, λογίας ὅμως κυρίως ἐκείνης ὑπερηφανευομένης.

Χρόνῳ δ' ὕστερον, καὶ ὑπὸ Ρωμαίοις ἤδη τελοῦντος τοῦ Ἑλληνικοῦ, ζῆλος τις καὶ θῆπος σφοδρὸς τῆς κλασσικῆς Ἀτθίδος ἐμπεσῶν, τέλος μόνον ἔθετο καλολογίας τὴν παλαιὰν ἐκείνην ἔκφρασιν ἐν αὐτῷ τῷ τῆς ἀρχαιότητος πίνῳ. Ἐξέπεσεν ὅμως μοιραίως ἐγχειρισθὲν τὸ ἔργον εἰς στεῖραν κειτουκείτιον φροντιδολογίαν καὶ κακόζηλον λεξιτριβείαν, λεπτόψυχρον ἄσαρκον ἀτθιδόπειαν καὶ αὐτὴν ἀμβλυώπτουσαν ἐξεργαζόμενον, εἶπερ Λυσίου μὲν, τὸ ἐπὶ τὸ πολὺ ὀρέγονται, ἄχαριν δὲ καὶ τραχείαν ἰσχνότητα ἀπεργάζονται. Τοῦτο ἢ τε φύσις τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὸν Ἀσιανισμὸν προεδίκαζε καὶ αἱ ρητόρων τε καὶ συγγραφέων ἑκατέρας τῶν γλωσσῶν ρήσεις μαρτυροῦν, αἱ τε λέξεων Συναγωγαί, οἷα τὰ Φρυνίχου καὶ τοῦ Ἀντιαττικιστοῦ, ἀμφιλαφῶς ἀμφοτέραις ταῖς ὁδοῖς προσεπιβεβαιοῦν.

Ὅτε καὶ ὁ ἐξ Ἀλικαρνασοῦ Διονύσιος τὴν Πλατωνικὴν κατοχὴν καταψέξαι τολμᾷ, μετριώτερος οὗτος ἐν θεωρίᾳ Ἀττικιστῆς καὶ τὴν Δημοσθενικὴν δεινότητα προκρίνων καὶ κανονίζων ἐφ' ὅλοις, ἔργῳ δὲ μεμιγμένην ἐρμηνείαν τῶν λόγων διείπων.

Ἐπεὶ ἐκ τε τοῦ Ἀττικοῦ μέτρου καὶ τῆς Ἀσιανῆς βακχείας, μέσον οὐκ ἐν πολλῷ καὶ κεκραμένον ἀπετελέσθη γένος λόγων, Ρόδιον μὲν πρὸς τινῶν ἀρχῆθεν ἀποκληθὲν καὶ εἰς Αἰσχίνην ἀνάγων τὴν προγονικὴν περιωπὴν, εὐθύς

δὲ σχεδὸν καθολικῶς ἀνομολογηθὲν καὶ κρατῆσαν, καταληκτικὸν τοῦτο ὑπέστη συμπέρασμα προφανὲν ἑναρμονίου ἑνθεασμοῦ, κανονισθὲν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ἡ γὰρ τέχνη τοῦ λόγου πᾶσα καὶ τὰ τῆς τέχνης κοινὴ ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ πᾶσι διὰ παντός, τῷ δὲ μᾶλλον καὶ ἥττον τῆς ποιᾶς διακοσμήσεως εἰδοποιῶν τε ποικίλην ἀπεργάζεται καὶ ἐξειδιασμούς αὐθις χαρακτῆρων ἀπογεννᾷ· ὥστε ἀλλοίαν μὲν ἐπιστίλβειν τὴν σοφιστικὴν πολυτέλειαν, ἀλλοῖον δὲ ἐκπρέπειν τὸ συγγραφικὸν κῦρος, κατ' ἄλλον δὲ καὶ ἄλλον τόνον ἐξυφαίνεσθαι Πλουτάρχους καὶ Ἡρωδιανούς, Φιλοστράτους τε καὶ δισσοὺς Δίωνας, Ἀριστείδας, Λιβανίους, Ἰουλιανούς καὶ Πρόκλους· καὶ ἅπασα ἡ εὐγενὴς χορεία τῶν ὀποτεοῦν καὶ ὀπώσποτε ἐν λόγοις διαλαμπάντων ἐν μιᾷ σοφίᾳ διαφορὰς εὐτάκτους ὀρίζεται τῆς ἐρμηνείας ἀνέτως ἐπὶ μέρους προβαινούσης ἀπὸ ἐμμελοῦς βηματισμοῦ μέχρις ἑναρμονίου ὀρχήσεως κατὰ μέτρον αἰεὶ καὶ νόμον τὸν αὐτόν.

Τοιοῦτον δὲ ἀπετελέσθη σύνταγμα παιδείας τέλειον κόσμου Ἑλληνικοῦ, πλουτοῦν μὲν ἀρίστῳ ὕδατι, βρῦον δὲ θερμουργοῦ οἴνου, πάσης τε κρατηρευομένης ἐξ ἀμφοῖν συμμετροῦ χύσεως, τὸ νηφάλιον μὲν καὶ διαυγὲς ρήμασι τε χαῖρον καὶ ἐν ὄντι δὴ ὡς ἀληθῶς πεφατισμένον κατὰ τὴν Ἀτθίδα ἐκείνην ἀκμὴν ἐπιτηδεῦον, ἐκ δὲ τῆς ἀνατολιζούσης ὑπερηφανείας τὸ ἐρρυθμότερον καὶ λαμπρότερον, ὀνόμασί τε περιεργότερον διαποικιλλόμενον καὶ ἀντωνυμίας ἐχθρόν, φλέον δὲ πῶς καὶ καθόλου κροτικώτερον ἐγκαυχώμενον.

Ὅτι δ' οὖν τοιοῦτος λόγος ἔντεχνος, μίμημα ἔκπαγλον ἀκραιφνοῦς φύσεως, ἀπὸ βᾶθρου καὶ θρόνου διασαλπίζόμενος μείζονα τὴν ἐξαλλαγὴν ἐπιδειχθήσεται καὶ διάφορον τὴν περιωπὴν περιφρουρήσεται ὑπὲρ τὴν δημῶδην

βιομέριμον συνδιαλογήν, τό τε πράγμα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ αὐτοφανῶς διαδηλοῖ, καὶ τὰ κατὰ διαδοχὴν γεγονότα πλατέως καταπιστοῦνται.

Ἄγε δὴ ἐπιτροχάδην διαδράμωμεν τοὺς χρόνους ἀπὸ τῆς θεοσδότου ἀρχῆς, τοσοῦτον προσημειωσάμενοι, ὅτι ἡδ' ὁ προστυχῶν λόγος ὅπως οὖν καταγραφόμενος ἐφ' ὅπως παρ' ὅτουδήποτε αὐθόρμητον τινα βιαζόμενος ἐκμαιεῦεται περιττοτέραν προσοχήν, ἐμβριθέστερον τι διαρθρούμενος καὶ ἀμωσγέπως καλλωπιζόμενος, τῆς αὐτῆς ἐκείνης μιᾶς τέχνης καὶ ἀνεπικλήτου προσυπηρετούσης, ψήγμασι τισι καὶ ῥώποις τοῦ οἰκείου κόσμου αὐτομάτως ἀναματτομένοις· ὥστε κρείττονα κατὰ παντὸς ἐκλογιστέον τὴν γεγραμμένην δημῶδη τῆς ἀπλῶς ὀμιλουμένης, καὶ ποικίλλην τὴν ἀπόστασιν τηρουμένην ἀνάλογον τῆς παρ' ἐκείνης ἀτέχνου μεθέξεως τοῦ ἐντέχνου.

Ἄλλ' ἀπὸ Ζηνὸς καὶ τῶν θείων ἄρχεσθαι. Καὶ εὐθύς ἀποσκορακιστέος ὁ φαῦλος φλήναφος ὡς δήπουθεν ὀμιλουμένη λαλιὰ ἦν ὁ Ὀμηρικὸς λόγος, καὶ δημοειδῆ (Ἄπολλον!) τὰ Μουσῶν ἐκείνου ἐμπνεύσματα. Ὁ γὰρ ποιητὴς γλῶσσαν σύνθετον, τεχνολογημένην ὡς ἀληθῶς ἀνάκρασιν, ἐπεὶ περ καὶ τεχνικὴν ἀπεργάζεται σύγκρασιν διαλέκτων ἐπιδεικνύουσαν θέσει τε καὶ συντάξει λέξεων, μορφῇ τε καὶ τύποις πολυσχιδέσι μετρικῇ τε ἐν πολλοῖς αὐτονομία, ἐκ τε τῆς παλαιᾶς Ἀχαιῶδος καταγομένην καὶ ἐπ' Αἰολοϊάδος (εἰ καὶ ἡ ἀρχαιοῖας προτερεῦει ἐν τῇ συνθέσει) προεξεχόντως βάσεως τεκταινομένην.

Τοσοῦτον δ' αὐτῆ τοῦ οὐσιώδους ἐπέτυχε, ὥστε ἀρχέτυπον ἔκτοτε κατασταθῆναι ἔσαι τοῦ εἶδους καὶ πάντας, ὅπως οὐδέποτε χύδην συνδιαλεγόμενους, κατ' αὐτὴν ἔπη φθέγεσθαι. Ἡσίοδος γοῦν μὲν καὶ Χερσίας οὐ βιωτιάζουσιν, οὐ Πείσανδρος δωρίζει, οὐ Πανύασιν, οὐκ Αὐγίας τροιζινιστὶ ραψῶδει τοὺς πανέλληνας Νόστους, οὐδ' Εὐμηλος κορινθιάζει καίτοι ὁ αὐτὸς

δώριον πρεπόντως μολπήν, ἔπεσιν περ, ψάλλει ἐν βραχεῖ Δηλίῳ προσοδίῳ, ἀνάρκαδα δὲ καὶ ἄκυπρα τὴν φωνὴν τὰ Κύπρια λείψανα ἐκφέρονται (οὐκ ἐμφιλοχωρίασαντος Στασίνου τοῦ πεποιοηκότες, εἴτε καὶ Ἥγησίας ἢ Ἥγησίνος οὗτος καλεῖσθαι χαίρει, ὁ τὴν Ἀθίδα ἄσας ὀθνείως τὸ κατ' αὐτὸν καὶ κατ' ἐκείνην). Ἀρκτίνος, Ἄσιος, Πρόδικος, Ἀντίμαχος ὁ μέγας οὐκ ἐπεξιωνίζουσιν πλείω διὰ τὴν καταγωγὴν, οὐδὲ Λέσχης τορώτερον λεσβιάζει, ἀλόκρωτα δὲ τὰ Ναυπακτικὰ γυναιμανοῦν, καὶ μιᾷ γλώσση βοοῦν Φορωνίς, Δαναΐς, Θηβαΐς αἱ ἐν Κύκλω. Ὁμοίως ἀποσκυβαλίζεται ἡ κοινὴ ὑπὸ τε τοῦ πάντη ἀπτώτως ἴσου Ἀπολλωνίου καὶ τοῦ ἐπιμελῶς ἀκριβοῦς Κοῖντου ἑνὸς καὶ ἀναλλοιώτου ἀπ' ἀρχῆς τῶν Μακεδονικῶν μέχρι τελευτῆς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων διαφυλαττομένου ἀκεραίου γένους.

Ἄϊδιος ἔσθη ἀπλῶς ὁ τοῦ ἔπους θεσμός, καὶ εὐθύς γλῶσσα καὶ τέχνη παντελεῖς ἐπεπάγησαν ἐν ἀμεταθέτῳ ὄρω περατούμεναι παραλλαγέντος τοῦ χαρακτῆρος μόνον τῆς ἐρμηνείας, οὐ τοῦ τύπου, ἐπ' ἐσχάτοις, ὅτε ἐπὶ πρώτῳ Βυζαντίῳ οἱ περὶ Νόννον διθυραμβικῶς ληναῖσαντες τὴν ἀπαστράπτουσαν λαμπηδόνα τοῦ Ἡρωϊκοῦ ἐπισπερχεστέρω ἀσιανισμῷ παρεθόλωσαν.

Ἴδου γοῦν ἐπὶ τῇ ἀμόρῳ καταλήξει τῆς ἀειδόξου ἀρχαιότητος Προκόπιος καὶ Ἰωάννης, τὸ ἐπὶ κλην Μαλάλας, ἐκατέρωθεν παρεισεπικυκλούμενοι παραδειγματιοῦντες ὁπόσων ὁ χρυσὸς κροκάλων ἀντικαταλάσσειται. Ἴδου καὶ τὰ τῆς διψάδος Νειώας κόνεως ἄσηπα κημήματα διαιώνιον τὴν ἀπαραίτητον βαθεῖαν ὑφείσιν τῆς λαϊκῆς λαλιᾶς ὑπὸ τὴν σύγχρονον λογικὴν ἀγλαΐαν κατακυρήσσοντα, ἐκείνην μὲν ἐν ταῖς ἀπαιδευτοτέραις τῶν ιδιωτικῶν ἐπιστολῶν ἰδίως ἐνδεικνύμενα, πᾶσαν δὲ σχεδὸν βαθμίδα τῆς πρὸς τὴν ἄλλην ἐξάρσεως τοῖς ἐπισημοτέροις ἐγγράφοις καταλαμβάνοντα. Ἴδου τὰ ἱερὰ Λόγια τῆς Ὁρθοδοξίας ὁποῖαν τὴν ἀποκαλυπτικὴν ἐν γλώσση ἐξαλλαγὴν διατρανώνουν πάνυ πρότερα αὐτὰ ἀπὸ τῶν τε Ἀπολογητῶν καὶ Ἀλεξανδρέων κατηχητῶν, θεολόγου τε Γρηγορίου καὶ χριστιανοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου, Κυρίλλου, Θεοδώρητου. Ὁπόσην ἐξ ἄλλου προσεπιμαρτύρησιν οἱ τῆς Μαγείας πάπυροι

ἐγγυῶνται, σὺν κώδιξι παντοίοις ἀλχημικοῖς τε καὶ ἀστρολογικοῖς, ἀνωνύμων κειμηλίων κίσταις καίπερ οὐκ ἀκριβῶς χρονολογητῶν, ἀλλ' ὅμως τὴν αὐτοκρατορίαν ἐν γένει πατριζομένων, φράσιν συνήθως ἐκφερόντων ποικίλην μὲν μεταξὺ δέ τινα καὶ τῇ δημῶδι πλεῖον τι ἢ ἔλασσον προσεχεστέραν. Οἶαν, μεσωτέραν πως φέρ' εἰπεῖν, καὶ Μάρκος ὁ Διάκονος, ἐν Πορφυρίου βίῳ τοῦ Γάζης, οὐ πάντη ἀμούσως ἐπετηδεύσατο. Πρὸς ἣν παραβλητέα εἰλικρινεστέρα δὴ λαϊκῆ, ἢ ἐν ἐπισήμοις τρόπον ὁμιλουμένη, τῶν κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς διαβολῆς ἐκείνης στάσεως τοῦ Νίκα ἐν Ἰπποδρόμῳ διαμειφθέντων, εἶγε ὅλως ἀνεπηρέαστα ταῦτα κατέλιπε πιστῶς ἀποδώσας ὁ καταγραφεὺς καὶ τῷ Ἀρχεῖῳ ἐνέθηκε, ἐξ οὗπερ Θεοφάνης ἐν Χρονογραφίᾳ ἀρυσθεὶς αὐτολεξεὶ παρέθεσεν.